

Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXXIX. Ostenditur postremas rationes Terilli, scilicet
decimam-septimam, & decimam-octavam, nec magis solidas, nec magis
securas esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

lico testimonio n. 891. relato, & Ecclesiae traditione constat securum esse, atque adeo securam esse electionem ipsius) qui enim matrimonii statum eligit, Apostolo teste, bene facit: utpote eligens statum à Deo institutum, & à Christo elevatum ad rationem Sacramenti; per consequens non proximè, sed adeo remotè periculosum, ut peccatum in eo statu, per Dei gratiam valeat superari. Eligens verò opinionem minùs probabilem, & minùs rutam de licito, eo ipso eligit proximum hñc & nunc formaliter peccandi periculum, imò eo ipso formaliter peccat, & malè facit, ut superiora demonstrant.

895 Duodecimò n. 121. objicit exemplum subditi, licitè obediens Prælatò, in omnibus quæ sunt probabiliter licita, tamen subdito videantur probabiliter illicita. Exemplum quoque piarum animarum, quæ judicio suo diffisæ, perito ac probò Confessario se dirigendas tradunt, ipsique licitè obediunt in omnibus probabiliter licitis, licetè probabiliter illicitis. Ergo (inquit) licitus est usus opinionis minùs probabilis de licito, contra agnitam probabiliorem de illicito.

Respondeo vanitatem objectionis perspicuam esse ex duobus. 1°. ex eo quòd nimium probet, licitum utique esse usum opinionis minimæ probabilis de licito, cum in casu minimæ probabilis de licito, opus præceptum non sit manifestè illicitum. Omnes autem Sancti, omnes item spirituales Magistri, qui de obedientia scripserunt, docent Superiori obedientiam in omnibus manifestè non illicitis.

896 2°. ex eo quòd in casu præcepti Superioris adit principium moraliter certificans subditum, quod non adest extra casum illum (ideòque extra casum illum licitum non est, quod in casu illo licitum est) neque enim subditi est judicare de honestate & justitia rei sibi præceptæ, sed voluntatem ac judicium suum, voluntati ac judicio Prælati sui subjicere, quandocumque non est manifestè prævum, quod Prælati præcipit, istudque principium moraliter certum est ex unanimi doctrina Sanctorum, spiritualiumque Magistrorum; nec non ex Oraculis divinatorum Eloquiorum. Hoc proinde facere, subdito tutius est (saltem extra materiam juris naturalis) imò unice tutum.

897 Decimum-tertium argumentum suum Terillus n. 128. depromit ex Matth. 11. *Jugum meum suave est, & onus meum leve*. Sed quàm inaniter, constat ex dictis cap. 39.

898 At (inquit) jugum Christi, non leve & suave, sed intolerabile foret, si licitus non foret usus opinionis minùs probabilis de licito. Imò, hoc dato, Deus impossibilia præceperet. At (inquam ego) intolerabile est, id obijci à Theologo Christiano; intolerabile, inquam, quòd obligatio eligendi quod conformius cognoscitur veritati, intolerabilis videatur Christiano, quæ non solum tolerabilis, sed & rationalis, ac necessaria visa est Ethnicis, nec est nisi obligatio sequendi judicium, in

quod suâ sponte & ingenio propendet intellectus; contra cujus naturam est, per imperium voluntatis adigi ad assensum opinionis, quæ sibi proponitur ut minùs probabilis. Nec solum intolerabilis, sed & profus irrationalis est objectio ista, ducitque in præcipitium damnatarum propositionum. Tum quia non est cur jugum Domini potius intolerabile sit, ex eo quòd illicitus sit usus opinionis minùs probabilis de licito, quàm ex eo quòd illicitus sit usus opinionis minimæ probabilis. Tum quia non est cur jugum Domini potius intolerabile sit, ex hoc quòd in agendis sequi non liceat opinionem visam minùs probabilem, quàm ex hoc quòd id non liceat in credendis. Tum denique quia non est cur ex hoc jugum Domini potius intolerabile sit Christianis in agendo, quàm Judicibus in judicando. Quibus jugum Domini intolerabile non est, ex hoc quòd ipsis non liceat judicare secundum opinionem sibi visam minùs probabilem.

Instat tamen Terillus, quia difficillimum est discernere, quanam opinio sit probabilior. Imò id indagare, plurimis etiam Pastoribus, & Summas casuum legentibus est impossibile. Quia ne ipsi quidem Doctores de eo, nisi post longum examen, judicium ferre semper possunt. Ergo vel quavis probabilitas sufficit ad conscientie securitatem, vel jugum Domini grave est, & intolerabile.

Respondeo 1°. negando consequentiam. Si enim quavis probabilitas sufficit, minima (dummodò probabilitas) sufficit. Quod est ab Ecclesia damnatum. Quid dicis Terille? anne ergo jugum Domini grave & intolerabile reddit doctrina Ecclesie? Vel, hinc discat, discat & Caramuel, discat Georgius de Rhodez, discat Moya, discant alii Probabilistæ, inanitatem ratuncularum suarum.

Respondeo 2°. plerumque haud facilius esse discernere, quæ sit opinio probabilior opinione minimæ probabilis, quàm quæ sit probabilior absolutè. Non ideò tamen consequens esse, quòd vel minima probabilitas ad conscientie securitatem sit sufficiens, vel jugum Domini intolerabile sit.

Respondeo 3°. necesse non esse ut, in omnibus agendis, semper investigemus, quanam opinio probabilior sit, sed ut in incertis, adhibita diligentia, pro capacitate cujusque, si res maneat dubia, vel contrariæ inveniantur Doctorum opiniones, hinc pro lege, inde pro libertate, sectemur opinionem pro lege, saltem nisi probabilior appareat opinio pro libertate, nec quidquam agamus, quod, adhibita diligentia, æquè vel magis probabiliter appareat illicitum, ac licitum. In qua vel impossibilitatem, vel nimiam difficultatem obijcere cum Caramuele, Terillo, Rhodio, Moya, vel augari est, vel cavillari.

CAPUT LXXIX.

Ostenditur postremas rationes Terilli, scilicet decimam-quintam, decimam-septimam, & deci-

nam-octavam, nec magis solidus, nec magis securus esse.

903 **D**ecimò-quintò Terillus n. 160. & seqq. arguit ex eo quòd in usu opinionis minùs probabilis de licito, contra agnitam probabiliorem de illicito, non sit periculum peccati formalis, sed materialis dumtaxat; quòd cum etiam reperitur in usu opinionis probabilioris de licito, vel uterque licitus est, vel uterque illicitus.

Respondeo 1°. si ratio ista probat ita esse de usu opinionis minùs probabilis in agendo, probat ita esse de usu opinionis minùs probabilis in iudicando, & credendo, necnon in usu opinionis minimæ probabilitatis in agendo. Ex quo iterum consecutariæ sunt tres damnatæ propositiones 2^a. 3^a. 4^a.

904 Respondeo 2°. sicut in casibus istis periculum est peccati formalis; etsi tale periculum fortè non sit in usu opinionis probabilioris; ita & in casu, de quo agimus, uti demonstrant argumenta omnia in superioribus deducta. Pro responsione 3^a. consule quæ dicturi sumus cap. 82.

905 Decimam-sextam objectionem n. 171. sic ipse informat: omnis doctrina certò probabilis, etiam in concursu probabilioris ex adverso stantis, est certò prudens. Ergo quisquis illam sequitur, prudenter agit. Sed qui prudenter agit, non peccat. Ergo quisquis sequitur opinionem certò probabilem, etiam in concursu probabilioris ex adverso stantis, non peccat.

906 Hanc rationem Terillus irrefragabilem vocat n. 173. Estque Probabilistarum Achilles. Sed reverà non est nisi fallax sophisma, manifestà principii petitione laborans, & in præcipitium ducens.

907 Primò, quia si omnis doctrina certò probabilis, etiam in concursu probabilioris ex adverso stantis, esset certò prudens, prudenterque in praxim regidibilis, sequeretur 1°. opinionem certò probabilem, quamlibet tenui probabilitate, esse certò prudentem, prudenterque practicabilem. 2°. omnem Religionem probabilem, in concursu probabilioris ex adverso stantis, esse prudenter credibilem, prudenterque sequibilem in praxi. 3°. omnem causam probabilem, in concursu probabilioris ex adverso stantis, esse prudentem, & secundùm eam Iudicem prudenter iudicare posse. Quæ omnia falsissima sunt, & ab Ecclesia condemnata.

908 Secundò, utrùm doctrina minùs probabilis & minùs tuta, in concursu probabilioris, tutiorisque ex adverso stantis, sit prudens, prudenterque practicabilis, ipsissimum est, quòd in questione est, & cuius oppositum à nobis tam multipliciter ostensum est. Hoc ergo pro principio assumere, est principium petere.

Tertiò, nulla doctrina minùs probabilis de licito, in concursu & occurso probabilioris de illicito ex adverso stantis, respectivè ad

eum cui ista certò videtur probabilior, est probabilis, ut fatetur Esparza in Appendice a. 112. *Fieri enim non potest (inquit) ut opiniones invicem contradicentes, maneant ambe probabiles apud eum, cui est manifestum & indubitabile, alteram opinionem nisi motivo, absolute & simpliciter, omnibusque hinc & inde consideratis, majori.* Et ideò Reginaldus n. relatus: *Id quòd paucioribus, vel minùs sapientibus videtur, non censetur opinio probabilis, si plures, vel sapientiores contrarium affirmant.* Qui & communis est veterum Theologorum, Philosophorum, immò & sanctorum Patrum sensus, ut vidimus num. 417. & seqq. Nulla ergo doctrina ejusmodi prudens est, prudenterque agibilis.

Quartò, nulla doctrina minùs probabilis de 910 licito, respectivè ad eum cui videtur minùs probabilis, in concursu probabilioris de illicito ex adverso stantis, est prudens, hoc sensu quòd ab ipso prudenter iudicari possit vera; neque hoc sensu, quòd ab ipso prudenter reduci queat in praxim. Non priori sensu: quia ei, cognita ut tali, intellectus nec physicè, nec moraliter assentiri potest, ut probavimus cap. 55. & 57. Enimverò non tam ratione, quàm contra rationem ei præstaret assensum: utpote quem præstaret doctrinæ, quam cognosceret probabiliùs falsam, quàm veram. Non etiam posteriori sensu: cum id solum prudenter in praxim reduci queat, quòd reduci potest secundùm regulas prudentiæ; quæ vetant id agere, quòd æquum sit, an ini- quum; prudenter dubitas, & plusquàm dubitas.

Ex his perspicuum est, agentem id quòd 911 sibi videtur minùs probabiliter licitum, & probabiliùs videtur illicitum, de honestate actionis suæ certificari non posse per hunc syllogismum reflexum: *Certum est opinionem certò probabilem esse iudicium prudens. Sed certum est non peccare eum, qui sequitur iudicium certò prudens. Ergo certum est non peccare eum, qui sequitur opinionem certò probabilem.* Est enim certissimum sophisma, quòd validiùs in Terillum retorquetur, quàm in nos ab ipso torqueatur. Si enim agens de honestate actionis suæ certificari possit per opinionem minùs probabilem, cognitam ut talem; à fortiori de inhonestate ejusdem certificari potest per opinionem probabilioris, cognitam ut talem. Quia si omnis opinio probabilis de honestate, est iudicium prudens; omnis opinio probabilior de ea, est de inhonestate iudicium prudentius. Si ergo agens certificari possit de honestate actionis suæ ex iudicio prudenti de ea (in qua tamen propositione conformiter ad præmissa negamus suppositum, sicut & in alato syllogismo negamus majorem, & id quòd in ea supponitur, certam utique esse practicam probabilitatem opinionis minùs probabilis de licito, respectivè ad eum, qui probabilioris esse cognoscit opinionem de illicito) à fortiori certificari potest de inhonestate, ex prudentiori de ea iudicio.

Decimam-

- 912 Decimam-septimam, & decimam-octavam rationem Terilli n. 181. & 183. hæc una complectitur: licitum est sequi opinionem probabilioris de licito. Sed opinio dicens, esse licitum sequi opinionem minus probabilem de licito, probabilior est: utpote autoritate & ratione prævalens opinioni contrariæ. Sunt enim pro ea rationes tam clarè evincentes intentum (ait Terillus n. 183.) ut non sit *opus quidquam in contrarium examinare.*
- 913 Argumentum istud (dudum à Caramuele propositum) evidentem esse demonstrationem putat Terillus. Sed non est nisi sophisma, in præcipitum ducens, & idè nihil probans, quia nimis probat.
- 914 Enimverò insignis demonstratio, in qua sunt quatuor termini, ut infra videbitur, quæque probat vera esse sequentia paradoxa.
- 915 Primò, licitum esse usum minimæ probabilis de licito (contra agnitam probabilitatem maximam de illicito) id (inquam) probat ex eo quòd licitus sit usus probabilitatis maximæ de licito. Quasi legitima sit consequentia: licitus est usus maximæ, ergo licitus est usus minimæ probabilis de licito. Cur enim potius legitima foret consequentia illa: licitus est usus probabilitatis majoris de licito: ergo licitus est usus probabilitatis minoris de licito; quàm ista: licitus est usus probabilitatis maximæ de licito: ergo licitus est usus probabilitatis minimæ de licito; cum nec autoritas, nec ratio probet consequentiam illam potius esse legitimam, quàm istam?
- 916 Secundò, unam partem contradictionis (dum utraque probabilis est) esse non posse securè practicabilem, nisi securè practicabilis sit & altera, quàmlibet magis digna prudenti dissensu, quàm prudenti assensu.
- 917 Tertio, quando utraque contradictionis est probabilis, illam quæ majorem habet apparentiam falsitatis, majorem habere apparentiam veritatis.
- 918 Quarto, obligationem sequendi probabilioris opinionem magis tutam, in omni materia, etiam fidei, etiam sententiæ ferendæ à Judice, esse chymeticam: utpote evidenter connexam cum obligatione, simul & non obligatione abstinendi ab usu opinionis minus probabilis, & minus tutæ.
- 919 Quintò, per consequens probat licitum esse, etiam in credendo & judicando, usum opinionis minus probabilis, ex eo quòd licitus sit usus opinionis probabilioris.
- 920 Sextò, probat veritatem propositionis, affirmantis licitum usum opinionis probabilioris de licito, negantis verò licitum usum opinionis minus probabilis de licito, esse evidenter connexam cum veritate contrariæ propositionis, affirmantis licitum usum opinionis minus probabilis de licito. Sed cur hoc potius quàm veritas propositionis minus probabilis de licito, evidenter connexa sit cum veritate propositionis quàmlibet tenuiter probabilis de licito: cum nec ratio nec autoritas magis probet evidentem connexio-

Tom. I.

nem veritatis illarum, quàm istarum propositiorum? Tota namque Antiquitas æquè oppositum tradit quoad illas, quàm quoad istas propositiones. Ratio verò magis favet istis, quàm illis: cum duæ istæ invicem non adferantur, sicut illæ.

Septimò probat esse practicè securum facere quod pauci viri docti contra communem sententiam censent licitè fieri; hoc modo: securè fit quod multi viri docti licitè fieri docent. Sed multi viri docti licitè fieri docent, quod pauci viri docti censent, etiam contra communem sententiam, licitè fieri. Ad practicam namque probabilitatem, atque adè securitatem, velutius Theologi pii & docti autoritatem etiam contra communem sententiam sufficere, docent plusquàm viginti, teste Caramuele.

Et hinc octavò, in simili forma probat, communem esse sententiam, sufficere ad securitatem sequi unum Theologum doctum & pium; quia sententia 4. vel 5. Theologorum est ad id sufficere autoritatem unius Theologi talis, hoc modo: ad securitatem sufficit sequi communem sententiam. Sed communis sententia est ad securitatem sufficere unum. Quia sufficere unum docent 4. vel 5. Securum verò esse sequi 4. vel 5. docent plusquàm 20. vel 30. Securum autem esse, qui sequitur 20. vel 30. docet communis sententia. Ergo sufficere unum docet communis sententia.

Et ulterius progrediendo, sequeretur (à contrario sensu) quòd probans non sufficere sententiam unius, eo ipso probaret non sufficere sententiam communem. Quæ omnia paradoxa sunt, nullam habentia apparentiam veritatis.

Ad sophisticum ergo argumentum, præsensè demonstrativum, Respondeo I^o. illud 4. constare terminis: quia fallaciter transit à licito usu opinionis directè probabilioris in majori, ad licitum usum opinionis solùm reflexè probabilioris in minori; quæ reflexa probabilioritas cum ster absque directæ, terminus iste *opinio probabilior* æquivocè sumitur isto in argumento; & idè argumentum istud quatuor constat terminis mentalibus, sub tribus vocalibus. Et verò argumenta, sive ab autoritate, sive à ratione, quæ probant sufficere probabilitatem directam, non probant sufficere reflexam, stantem cum minori probabilitate directæ, majorique apparentia falsitatis, quàm veritatis, in propositione directæ. Quia eò omnia collimant, quòd ab homine, in hoc caliginoso statu, Deus sic exigit ut sequatur veritatem, ut dum attingere non potest certam metam veritatis directæ, circa honestatem actionis, ad eam accedat, quàm proximè scit & valet. Quod profectò non facit, qui sequitur opinionem directè minus probabilem, quamque proinde directè cognoscit esse proximioris falsitati, quàm veritati.

Et hinc videre est in Terillum jure retorqueri, quod aliis ipse tam frequenter objicit, quòd ferè ubique laborent in æquivoco. Reverà namque in æquivoco laborat, & æquivocatione deceptus demonstrativum putat argumentum, quod (utpote sophisticum) nullius pro-
sus roboris est.

Vvvvv

926 Respondeo 2°. distinguendo majorem, eamque negando, loquendo de sola probabilitate reflexa, stante cum minori probabilitate directa: cum ne quidem vera sit de quacumque probabilitate directa, ut videbitur c. 82.

927 Respondeo 3°. negando minorem, utpote quæ non solum non est probabilior, sive auctoritatem spectes, sive rationem, sed ne quidem practicè probabilis est; & si fortè speculativè probabilis sit, minimà ad summum probabilitate probabilis est, uti demonstrant auctoritates & rationes à nobis deductæ. Quæ auctoritates adèd prævalent auctoritati noviorum Probabilistarum, ut eam prorsus offuscet & absorbeant. Et idem est de rationibus nostris, comparatis cum rationibus Terilli; ex quarum statera iusta (ad quam eas appendimus) liquidò apparet, eas non solum inveniri incomparabiliter minus habentes, sed & omninò debiles, ruinosas, & ducentes in præcipitium.

CAPUT LXXX.

Idem demonstratur de alia (si tamen alia) ratione, quam Terillus profert q. 47. n. 15. necnon de rationibus Medina, Sanchez, Bassi, Spinula, Moya, aliorumque Probabilistarum.

928 **U**ltra octodecim rationes jam profligatas, Terillus loco citato sic discurret: omnis opinio probabilis de honestate operis habet vim deobligandi, non solum quando directè existit in mente operantis, & enuntiat operationem hinc & nunc ponendam esse bonam, adèdque conscientia operantis dicat operationem illam esse honestam; sed etiam quando reflexè consideratur, dum quæritur, ad quid teneamur in casu incertitudinis & probabilitatis, faventis utrique parti contradictionis. Omnis enim opinio probabilis excusans, præbet argumenta longè potiora, ad dicendum quòd, omnibus consideratis, hinc & nunc nulla detur obligatio onerans, quam ulla opinio probabilis gravans præbeat ad inferendum, quòd ullà obligatione hinc & nunc premamur ad abstinendum ab opere, ut fusè ostensum est, tum in hoc, tum in tract. de consc. prob. q. 22. & 23.

Respondeo id torum falsissimum esse. Prorsus ergo negandum antecedens, & id quod assumitur ad ipsius probationem. 1°. quia si assumptum illud verum esset, minima probabilitas pro libertate majorem vim haberet ad deobligandum, quàm minima probabilitas pro lege haberet ad obligandum. Quod est ab Ecclesia damnatum in tertia propositione ex damnatis ab Innocentio XI. Ad cuius præcipitium ducit doctrina illa Terilli.

929 2°. quia, ut bene arguit Thyrsus Gonzales differt. 14. n. 118. secundum doctrinam illam, hoc ipso quòd unus vel quatuor Auctores, ex iis qui dicuntur à Probabilistis favere opinionem probabilem, affirmarent ali-

quem contractum esse licitum, redderent illum licitum, non solum iis quibus opinio illa probatur, tamquam vera, sed & prorsus omnibus iis etiam quibus improbat, & à quibus judicatur falsa, legique divinæ contraria. At istud est falsissimum. Quis enim dedit hoc privilegium uni, vel quatuor hominibus fallibilibus, ut hoc ipso quòd probabiliter judicaverint aliquem contractum esse licitum, omnes possint illum licitè exercere, etiamsi viderent plures & longè plures, & graviores Auctores, cum fundamento longè validiore, asserere esse illicitum? Quis non videat esse absurdum, quòd unus vel quatuor illi Auctores, longè minoris notæ, cum debilibus armis rationis pugnantes pro libertate, prævaleant longè pluribus Auctoribus, longè majoris notæ, pro lege pugnantibus cum armis rationis longè validioribus? Quis credat opiniones omnes faventes carni & sanguini, hoc ipso quòd aliqui Casuista eas tenuerint, à Deo habere privilegium eximendi ab obligatione legis; nullam autem opinionem faventem divinæ legi, etiamsi longè plures & graviores eam tenuerint, à Deo habere vim obligandi ad istius legis observantiam? Illa asserere, & sic differere, non tam est philosophari, quàm nugari; nec tam uti ratione, quàm abuti; nec docere, uti decet Christianos: cum hoc asserere puderet Ethnicos. Non sic certè differuit S. Thomas, qui (præter loca superius laudata) in Cantica sic scripsit: *Esse quòd multi Magistrorum dicant hoc, & multi alii opinantur in contrarium; hoc ipso mortale ab Augustino omnium Doctorum maximo judicatur. quòd quis incertitudinis periculo, aut peccati mortalis discrimini se committit.*

3°. opinio minus probabilis pro libertate, concurrens cum probabiliore ex adverso stante pro lege, efficere non potest, ut lex divina non existat (divinæ namque legis existentia à nostris non dependet opinionibus) neque ut non sit sufficienter applicata iis qui ex fundamento auctoritatis & rationis longè validiore, prudenter judicant, ut judicare debent legem illam existere. Satis namque applicatur per prudens iudicium de existentia ipsius, saltem ad hoc ut quisque teneatur abstinere ab eo quod prohibet, sive in vim ipsius, sive in vim regularum generalium prudentiæ, ut in superioribus satis est demonstratum. Rationes verò Terilli in contrarium, tum in Reg. mor. tum tract. de conscientia probab. prorsus contritæ sunt & earum imbecillitas demonstrata.

Nec solidiores sunt rationes Medina, Sanchez, Caramuelis, Bassi, Vidal, Spinula, &c. ut videre est apud Mercorum & Fagnanum, qui iis adæquatè respondent. Quod enim (præter soluta in superioribus) aiunt probabilisticam doctrinam suam esse benigniorem, eoque titulo nostræ præferendam, juxta L. *benignius ff. de legibus benignius leges interpretanda sunt.* Et L. *semper ff. de reg. juris semper in dubis*